

Jeugdathletiek

CCSA en JANS stimuleerden schoolathletiek

In 1929 werd de Centrale Commissie voor Schoolathletiek opgericht. De CCSA was een voornamelijk op atletiek gerichte organisatie voor middelbare scholieren. Deze commissie van vrijwel uitsluitend onderwijskrachten is lang en vaak inventief actief geweest. De naam CCSA was dan ook een landelijk begrip. Tot de pioniers behoorden de rijksinspecteur van lichamelijke opvoeding in Nederland M.F. Graafland en – in een volgend stadium – de CIOS-docent Piet Beijen. De laatste maakte zich, eerst als secretaris en later als voorzitter, bijna onmisbaar. Zij bouwden een net op van districtsvertegenwoordigers en consultants. Zo zagen zij kans, tot in de verste uithoeken atletiek te 'prediken' en scholen te animeren mee te doen aan de regionale voorronden. De beste scholen plaatsten zich voor de landelijke finale. Aan de eindstrijd namen tientallen teams deel, afkomstig uit het gehele land. De strijd bij de jongens ging om het Moorman Schild die voor de eerste keer gewonnen werd door de Rijks-HBS uit Almelo. Dat was in 1931. Bij de meisjes was de Gerritsen en van Kempenbeker de inzet. Bij de première in 1935 beschikte de vierde Gemeentelijke HBS uit Amsterdam over de sterkste ploeg.

KNAU/Mars schoolathletiek-programma

Een andere activiteit, die in de smaak viel, was het schoolathletiek-vaardigheidsdiploma. Het eerste exemplaar stamt uit 1932. In de loop van de jaren moet dit diploma bij talloze jongens en meisjes aan de slaapkamerwand hebben gehangen. De conclusie is gerechtvaardigd dat de medewerking van zoveel mensen uit het onderwijs de schoolathletiek veel impulsen heeft gegeven. De CCSA ontving in 1939 de Kolonel Thompson Beker, toen de hoogste onderscheiding in de Unie. De CCSA was nauw aan de KNAU gelieerd, maar ging als het zo uitkwam haar eigen gang. Strubbelingen leidden ertoe dat in 1978 de CCSA plaats maakte voor een honderd procent KNAU-commissie onder de weinig aansprekende naam JANS (Jeugd Athletiek Nederland Scholieren). JANS verlegde het accent. De activiteiten van de CCSA waren gericht op scholen voor voortgezet en middel-

Jong geleerd, oud gedaan

baar onderwijs. Vanaf 1978 kwam ook het basisonderwijs in beeld, dat uitmondde in een scholencompetitie. Eveneens kwam de Mars-veldloop voor scholieren tot ontwikkeling.

De besten uit de voorronden deden mee aan de finale.

In 1979 kwam JANS met een nieuw diploma. Moest voorheen aan bepaalde prestatie-eisen worden voldaan, nu ontving iedere deelnemer een diploma. Meedoen was belangrijker dan winnen, al kwam later weer enige behoefte aan competitie. De nieuwe aanpak was een groot succes. Door de stormloop op de diploma's kon al in 1985 het miljoenste exemplaar worden uitgereikt. Dat gebeurde in Hoorn, woonplaats van Uniebestuurder Rien Stout. Hij heeft zich vele jaren voor de schoolathletiek ingespannen. In 1992 werd de mijlpaal van het twee miljoenste diploma bereikt. De aanvraag voor diploma's bereikte in 1994 een record van 276.000 stuks.

Helemaal gratis was het diploma niet. Per deelnemer moest de school een symbolisch bedrag van 30 cent betalen. Naast een diploma en veel informatie kreeg iedere leerling een reep Mars. Enige creatieve leerkrachten zagen hun kans schoon. Zij bestelden voor de school enige honderden diploma's, legden die vervolgens ongegeneerd bij het oud papier en verkochten de voor 35 cent verkregen 'Marsen' in de schoolkantine voor 75 cent. Aan de lucratieve handel kwam snel een einde.

JANS maakte in 1996 plaats voor een nieuwe werkgroep, waarvan de uitvoering in handen kwam van het bondsbureau. Dit was het gevolg van de ingrijpende reorganisatie die de KNAU had doorgevoerd. De jarenlange ondersteuning van Mars heeft de scholieren-atletiek in

Gert-Jan Liefers ontving in 1997 als beste junior de Albert Spree-beker

ons land enorm gestimuleerd. Dankzij dit unieke sponsorcontract nam het diplomawerk een hoge vlucht en kwamen tal van scholierentoernooien tot stand. Deze zouden zonder steun van Mars nooit van de grond zijn gekomen. Het waren

activiteiten die de toenmalige NAU-voorzitter Pieter Willem Scharroo moeilijk heeft kunnen bevroeden, toen hij in 1924 een School Atletiek Commissie installeerde, de voorloper van de CCSA.

Jeugdathletiek in KNAU-verband

Heel in het begin waren jongens en meisjes die aan atletiek wilden doen, bijna altijd aangewezen op wedstrijden zonder leeftijdsbeperkingen. Zij moesten strijden tegen ouderen in toernooien die allerlei clubs en sportbonden voor hun leden organiseerden. Zelfs scholen hielden geen rekening met leeftijdsgrenzen. Toch vonden al in een vroeg stadium wedstrijden voor jeugdgroepen plaats. In dit boek is al naar voren gebracht dat bij de eerste baanwedstrijd in 1886 aparte nummers voor jongens van 14 tot 17 jaar op het programma stonden. Een ander voorbeeld is 1893. In dat jaar organiseerde de Nederlandsche Voetbal en Athletiek Bond (NV&AB) een 100 meter met voorgift voor jongens tot zestien jaar. Vanaf de jaren tien hield het Rotterdamse Pro Patria geregeld hardloopwedstrijden voor jongens tot achttien jaar. Hun lid Jan Wink was de eerste Nederlandse junior die in het buitenland startte. Hij won op 15 augustus 1926 in de Belgische plaats Capellen de 400 meter voor scholieren. In het begin van de jaren dertig legde de KNAU het fundament voor aparte jeugdgroepen, al kwam dat traag op gang. De leeftijdsklassen bij de junioren ontwikkelden zich als volgt:

- 1934 formeren van een jeugdgroep voor jongens onder de 18 jaar;
 - 1938 formeren van een jeugdgroep voor meisjes onder de 17 jaar;
 - 1943 splitsing in A en B junioren;
 - 1947 uitbreiding met C-junioren;
 - 1957 uitbreiding met D-junioren.
- Baanbrekend werk van vooral het Amsterdamse AAC, onder leiding van Frits Reinders, maakte duidelijk dat nóg jongeren verantwoord op een speelse manier atletiek kunnen bedrijven. Zo ontstonden

Saskia Meijer in 1997 in Ljubljana Europees juniorkampioene zevenkamp

in 1967 de A-pupillen, daarna de B-pupillen in 1976 en in 1984 de C-pupillen. Ook mini-pupillen (van 7 jaar en jonger) verschenen op de atletiekbanen.

In 1934 waren de eerste Nederlandse juniorkampioenschappen, met een beperkt programma en alleen voor jongens. Frits de Ruyter won de 800 meter. Hij was later dertien maal kampioen bij de senioren en deelnemer aan de Olympische Spelen van 1948 in Londen. Meer dan 60 (!) jaar na zijn eerste jeugd-titel zei De Ruyter hierover:

'Ja, ik herinner mij dat nog heel goed. Ik was lid van De Volerijkers in Amsterdam en ben toen een paar dagen vóór de wedstrijd naar de organisatie in Haarlem gegaan om inzage te vragen in de deelnemerslijsten. Ik heb toen ook voorafgaande uitslagen erop nagezocht. Ik zag, dat Jan Roos, die later een bekend schaatsenrijder werd, m'n belangrijkste tegenstander zou zijn. Die heb ik goed in de gaten gehouden en zo won ik ook. En die medaille heb ik nog. Van andere prijzen, die ik ooit won, weet ik niets meer. Maar dit was een heel bijzonder model met een afbeelding van de Sint Bavo.'

De eerste Nederlandse baankampioenschappen voor A-meisjes vonden plaats in 1938. De B-junioren meisjes en jongens volgden in 1969. In 1967 begon AAC Amsterdam met de jaarlijkse nationale C-spelen. Deze wedstrijden worden beschouwd als de officiële Nederlandse baankampioenschappen voor C-junioren. Bij het 90-jarig bestaan van de KNAU in 1991 zijn eenmalig officiële nationale kampioenschappen voor C-junioren gehouden. Vanaf 1980 organiseert het Amsterdamse Blauw-Wit de nationale D-spelen die doorgaan als de officiële Nederlandse baankampioenschappen voor die categorie.

In 1936 vaardigde de KNAU een aantal jongens af naar de Spelen van Berlijn om op de tribune de Olympische sfeer te proeven. Twee jaar later nam de bond voor de eerste maal deel aan een internationaal jeugdtoernooi onder de naam 'Snelvoeters Jeugd Equipe'. Dit speelde zich af in het Stade Français in Parijs, met als inzet de Coupe des Jeunes Gens. Een van de onderdelen van het beperkte programma was het tweehandig kogelstoten. De eerste landenwedstrijd vond plaats in 1947 tegen Belgische leeftijdsgenoten. Onze zuiderburen konden tot 1954 geen meisjesteam op de been brengen. De Nederlandse meisjes moesten geduld oefenen voor een eerste interland tegen West-Duitsland in 1954. De jeugdatletiek heeft een enorme progressie meegeemaakt in de tweede helft van de twintigste eeuw. Het aantal jeugdleden steeg lange tijd spectaculair. Leeftijdsgrenzen voor de oudere jeugd werden aangepast aan de internationale normen. De hoogte van de horden werd veranderd evenals het werpmateriaal. Het wedstrijdprogramma werd herzien en drastisch uitgebreid. Afstanden van 5 en 10 kilometer konden voortaan zonder bezwaar door de oudere jeugd worden gelopen. De vele veranderingen werkten door bij de jongere meisjes en jongens. Nu heeft de jeugd haar nationale kampioenschappen in velerlei vorm en in reguliere competities. In grote internationale toernooien kunnen de talentvolle toppers in spé zich meten met leeftijdsgenoten uit de

gehele wereld. Het begon met de Europese jeugdspelen in 1966 in Odessa, die in 1970 in Parijs uitmondde in Europese jeugdkampioenschappen. In 1986 waren in Athene de eerste wereldkampioenschappen voor junioren. Interlands voor B- en C-junioren kwamen op het programma, evenals meerkamp-interlands, Europese Jeugd Olympische Dagen en Koninkrijk Spelen.

De Haarlemmer Joop van Drunen gaf vanaf de jaren zestig vele jaren leiding aan jeugdopleiding die aan wedstrijden en trainingskampen deelnamen. Ook in jeugdcommissies was hij niet weg te denken. Hij heeft dit tot bijna het eind van de eeuw volgehouden. Voor zijn verdiensten ontving hij in 1967 en 1975 de Kolonel Thompson Beker. De KNAU benoemde hem in 1981 tot erelid.

In 1990 kreeg de vaderlandse atletiekjeugd een geschenk uit de hemel. De KNAU sloot een speciaal op hen gericht sponsorcontract af met Mars. Het bleek een gouden greep. Sindsdien is de ontwikkeling

van de atletiekjeugd in een stroomversnelling geraakt. Activiteiten waren mogelijk, waarvan men eerder niet had durven dromen. Er kwamen trainingskampen en stages, de medische begeleiding kon worden geoptimaliseerd, zelfs mediatraining ontbrak niet. De vele jongeren die vanwege hun prestaties werden uitverkoren voor het Mars Talententeam of het Mars Top Team, genoten materiële en maatschappelijke ondersteuning. De inbreng van Mars bleek van grote betekenis. Successen op het internationale vlak waren een uitvloeisel daarvan. Vóór 1990 waren deze met een lantaarntje te zoeken. De opleving van de jeugdatletiek culmineerde in een aantal Europese- en wereldkampioenen. Het was een bijna ideale situatie, waarmee een sponsor als Mars zich enerzijds bij de jeugd wist te profileren en aan de andere kant de KNAU in staat stelde te zorgen voor een eminente ondersteuning van de atletiek, zowel over de breedte als naar de top.

Dat het aantal jeugdleden vanaf 1989 elk jaar een daling te zien geeft, is wel een bron van zorg.

Een Mars Talententeam uit de jaren negentig v.l.n.r. Judith van Gorp, Lieja Koeman, Chris Tamminga, Robin Korving, Friso Hagman, Randy Sedoc, Mike v. d. Bilt, Anoeke van Diessen, Rens Blom, Remco van Veldhuizen, Gert-Jan Liefers en Edwin de Leeuw